

DISLEKSIJA

Rekomendacijos mokytojams, tėvams

Disleksija vadinami vaikų, turinčių normalų intelektą, geras socialines, kultūrinės sąlygas, skaitymo mokymosi trūkumai.

Disleksikų klaidos stabilios, pasikartojančios. Tai – raidžių ir skiemenų praleidimai, sukeitimai vietomis bei tarpusavyje.

Disleksijas reikia skirti nuo visiems vaikams būdingų skaitymo mokymosi pradiniuose etapuose sunkumų, pedagogiškai apleistų, sunkaus elgesio vaikų skaitymo ypatumų ir kt.

***

DISLEKSIJOS POŽYMIAI

Robert Frank, Kathryn e Livingston

- Sunkumai atpažįstant ir paraidžiui tariant žodžius.
- Sunkumai laikytis rašto darbų struktūros, pvz., rašinėliai.
- Rašybos klaidos.
- Netaisyklingas raidžių rašymas.
- Silpna trumpalaikė atmintis.
- Sunku pastebėti ir ištaisyti klaidas.
- Silpnai išlavėjęs girdimasis suvokimas.
- Menki organizaciniai įgūdžiai.
- Negražus raštas.
- Nedidelės apimties girdimasis dėmesys.
- Sunkiai randa tinkamus žodžius.
- Sunkiai atskiria (regos pagalba) panašius daiktus.
- Erdvinio suvokimo sunkumai.
- Sunkiai atsimena vardus (pavadinimus).
- Lėtas darbo tempas.
- Sunkiai supranta laiko sąvokas.
- Sunkiai diferencijuoja kai kuriuos balsius ir priebalsius.
- Sunkiai supranta (įsimena) simbolius ir abėcėlę.
- Pamišta įprastinę dienotvarkę.
- Skaitomo teksto supratimo sunkumai.

***

RAŠYMO SUTRIKIMŲ POŽYMAI

Jean Cheng Gorman

Pagrindiniai įgūdžiai

- Sunkiai išmoksta spalvų ir raidžių pavadinimus.
- Nepakankamai susiformavę raidės – garso atitikmenys.
- Sunkiai atlieka fonetines užduotis.
- Sunkiai įsimena pagrindines matematines sąvokas.

Skaitymas

- Atpažįstamų žodžių skaičius neatitinka amžiaus normų.
- Skaitymas nėra sklandus, dažnos pauzės.
- Stebimi dekodavimo sunkumai.
- Nesupranta, ką pats, ką kiti garsiai perskaitė.
- Skaitymo supratimas susijęs su dekodavimo sunkumais.
- Keičia vietomis žodžius.
- Skaitymo gebėjimai neatitinka intelektinių gebėjimų ir žodyno.
- Keičia pastraipas ir prielinksnius.
- Dažnai keičia vizualiai panašius žodžius.
- Lėtas skaitymo tempas.
- Žodžius skaito fragmentiškai.
- Skaitydamas „prideda“ nesamų žodžių.
- Rodo skaitydamas tekstą pirštu (vyresni mokiniai).
- Skaitydamas judina lūpas (vyresni mokiniai).

Rašymas

- Keletą kartų rašo tas pačias raides (vyresni nei 9 metų).
- Daro klaidas nurašydamas žodžius.
- Rašydami dažnai praleidžia priebalsius.
- Keičia vietomis skiemenis.
- Rašo lėtai ir kruopščiai
- Praleidžia skaičius.

Sakytinė kalba

- Sunkiai parenka tinkamus žodžius.
- Sunkiai įsimena žodžių seką (telefono numeris, kryptys, mėnesiai ir kt.).
- Neteisingai išgirsta žodžius.
- Skurdus žodynas.

Elgesys

- Nemėgsta ir vengia skaityti.
- Pasireiškia elgesio problemos prieš svarbias skaitymo užduotis ir jas atliekant.
- Neatlieka su skaitymu susijusių namų darbų.
- Trukdo klasės draugams, kai reikia tyliai skaityti.

***

POZITYVŪS ŽODŽIAI TĖVAMS

Robert Frank, Kathryn e Livingston

Tėvai yra linkę kaltinti save dėl vaiko problemų. Jei jaučiate kaltę, pasistenkite viduje save padrąsinti ir nuteikti pozityviai.

- Vietoje *Manau, kad jis nesugeba to padaryti* - sakykite *Reikia išbandyti kitus būdus!*
- Vietoje *Aš negaliu visą laiką jam padėti* - sakykite *Jei aš stengsiuosi, jis išmoks dirbti savarankiškai.*
- Vietoje *Aš nuo viso šito pavargau* - sakykite *Laikas padaryti pertrauką.*
- Vietoje *Kitiems tėvams to nereikia daryti* - sakykite *Kiti tėvai turi kitokių rūpesčių.*
- Vietoje *Aš esu blogas tėvas/mama, čia mano kaltė* - sakykite *Aš nieko nepadariau, kad sukėčiau šią problemą.*
- Vietoje *Galbūt kažkas sekasi neblogai. Jis tikrai negabus* - sakykite *Aš žinau, kad yra šiek tiek kitaip, nei parašyta įvertinimo dokumentuose.*
- Vietoje *Kodėl man taip atsitiko?* sakykite *Tai liečia ne tik mane.*

***

POZITYVŪS ŽODŽIAI VAIKAMS

Robert Frank, Kathryn e Livingston

Kaip ir suaugusieji, vaikai patenka į „užburtą ratą“ neigiamai save vertindami. Pamėginkite savo vaiko negatyvias mintis paversti pozityviais įsitikinimais.

- Vietoje *Aš toks nevykėlis*, pamėginkite galvoti *Aš nesu nevykėlis, tiesiog turiu mokymosi problemų.*
- Vietoje *Man nepavyks (aš nesugebėsiu)*, pamėginkite *Aš galiu tai padaryti, tiesiog reikia išbandyti kitą būdą arba tam skirti daugiau laiko.*
- Vietoje *Kodėl Bilui taip lengvai sekasi parašyti rašinėlių?* Sakykite *Aš sugebu padaryti kažką kita, ko negali Bilas. Kiekvienas turi stiprių ir silpnų pusių.*
- Vietoje *Mano mokytoja visada barasi. Aš tikriausiai esu kvailas.* Sakykite *Ji nežino, kaip dirbti su vaikais turinčiais disleksiją. Man reikia su kažkuo apie tai pasikalbėti ir paprašyti pagalbos.*
- Vietoje *Man reikia daugiau laiko, nei kitiems*, pamėginkite *Aš privalau labiau stengtis ir žinau, kad galiu išmokti (pasiekti tam tikrų rezultatų).*

- Vietoje *Aš niekada neužbaigsiu šios užduoties*, pamėginkite *Aš galiu tai padaryti*.
- Vietoje *Tai neteisinga, kad aš turiu disleksiją*, pamėginkite galvoti *Man pasisekė, kad turiu draugus, kurie padeda, ir šeimą, kuri mane supranta*.

***

DAŽNIAUSIOS KLAIDOS, KURIAS DARO DISLEKSIJĄ TURINČIŲ VAIKŲ TĖVAI

Robert Frank, Kathryn e Livingston

Neabejotina, kad auginti vaiką, turintį disleksiją yra sunku, bet tai gali būti lengviau, jei mokysitės iš kitų tėvų sėkmės ir iššūkių. Pateikiama keletas dažniausiai pasitaikančių probleminių sričių su kuriomis susiduria disleksiją turinčių vaikų tėvai:

- Manymas, kad jūsų vaikas taps „*normalus*“ ir jo disleksija bus įveikta.
- Savęs kaltinimas dėl vaiko disleksijos.
- Įsitikinimas, kad jūs tiksliai suprantate su kokiomis problemomis susiduria jūsų vaikas.
- Neteisingas supratimas apie tai, ką gali ir ko negali disleksiją turintis vaikas.
- Pagalba vaikui atlikti užduotis, kurias jis pats gali atlikti.
- Mėginimas nuslėpti nuo kitų, kad jūsų vaikas turi disleksiją.
- Nepagrįstų lūkesčių kėlimas.
- Stengimasis apsaugoti vaiką nuo kasdieninio gyvenimo sunkumų.
  - Konfliktai su mokytojais, o ne bendradarbiavimas.

***

AŠ NESKAITYSIU!

Gill Wringe

Kaip motyvuoti?

- Lavinkite pačius svarbiausius įgūdžius savaitės eigoje atsižvelgdami į vaiko gebėjimų lygį.
- Skatinkite vidinę motyvaciją skaityti ir motyvuokite leisdami pasirinkti papildomą literatūrą (vaikui įdomią knygą).
- Lavinkite vaiko dėmesį ir norą atkakliai dirbti.

Ką privalu daryti?

- Stenkitės elgtis paprastai ir rūpestingai.
- Efektyviai naudokite savo laiką ir resursus.
- Pasistenkite į mokymo procesą įtraukti kuo daugiau suaugusiųjų, kad kiekvienam mokiniui skirti individualų laiką.

Mums reikia:

- Specialių knygų sunkiai skaitantiems, kuriuose nuosekliai ir struktūruotai pateikta medžiaga padėtų pasiekti pažangą ir skatintų vaiko savivertę.
- Knygų, kurios skatintų susidomėjimą.
- Pačioje pradžioje parengti skatinimo sistemą, kuri motyvuotų mokinius skaityti ne tik pamokų metu.
- Nurodyti tvarkaraštyje pastovų skaitymo laiką.
- Sudominti suaugusius, kurie klausytų ir galėtų informuoti, kaip vaikas skaito.

***

KO NEDARYTI

Pagal Lindsay Peer

- Nepykite ant vaikų turinčių disleksiją, jei jie pamiršta, pameta daiktus, nesupranta, ką jūs sakote ar jiems pasitaiko „sunki diena“.
- Nesitikėkite, kad jie gali atlikti tiek pat rašto darbų, kaip kiti vaikai.
- Nenuvertinkite vaiko intelektinių gebėjimų.
- Neleiskite kitiems šaipytis dėl jų negebėjimų.
- Nesitikėkite, kad vaikas gali nurašyti ilgą tekstą nuo lentos ar kt.
- Nepateikite per daug nurodymų (instrukcijų).
- Neprašykite garsiai skaityti, išskyrus tuos atvejus, kai vaikas nejaučia diskomforto.
- Nekeiskite savo sumanymų staiga, prieš tai nepaaiškinę.
- Nesitikėkite, kad vaikas informaciją išmoks mintinai.
- Palikite trumpas pertraukas, nes disleksiją turintys vaikai lėtai rašo ir šis laikas jiems reikalingas baigti darbą.

Parengta pagal metodinę literatūrą.

Kelmės švietimo pagalbos tarnybos logopedė Jūratė Navickienė